

RENAIXEMENT

Adherit a la Unió Catalanista

SURT ELS DIJOUS

VOLEM

La llengua Catalana amb caràcter oficial per a totes les nostres relacions inclús amb el Poder Central.

Corts Catalanes, per a estatuir la legislació civil i per al règim intern de la Nacionalitat Catalana i per a ésser àrbitres de la nostra administració.

Que siguin Catalans tots els qui a Catalunya desempenyin càrrecs públics.

Fixar contribucions i impostos per a contribuir a les despeses generals de l'Estat en la proporció que correspongui a Catalunya.

Supressió de quintes o lleves i facultat de poder contribuir a la formació de l'exèrcit de l'Estat espanyol per medi de voluntaris o diners.

Éssent Nacionalista l'acció que al nostre poble realitza la Unió Catalanista, tenen el dret i el deure de cooperar-hi tots els Catalans moguts per les aspiracions del nacionalisme Català, qualsevolga que siga el llur pensar i sentir en matèries **religioses, polítiques o socials**.

MILITARISME

UNA personalitat qualsevolga, des del moment que se la reconeix com a tal, té, sens cap mena de dubte, una pila de drets i una pila de deures.

El dret primer, el dret fonamental, és el de la seva existència, i per a garantir el mateix surgeix tot seguit un altre dret corolari, el dret que té de fer-se respectar usant en últim extrem la força. Per ço, del mateix modo, que un hom té dret a valdre's de la força per a en últim remei, defensar-se de les escomeses que en contra d'un i de lo seu puguin li esdevenir, aixís mateix una nació constituïda en estat, o bé un estat agregat de diferents nacions té també el dret de usar de la força per a reprimir als que injustament ataquin a la vida de l'estat. D'aquí neix el dret de tenir un exèrcit ben organitzat, que des de que les societats existeixen ha sigut reconegut a les mateixes. Aquest és el cosat legal, el cosat noble i bo del militarisme.

En aquest sentit tothom té d'ésser militarista, i la supressió total d'exèrcits no serà més que una utopia irrealitzable fins i tant que la educació de la humanitat hagi assolit un grau tant alt que sigui penyora de bondat humana i faci a tota persona incapaç de molestar al semblant.

Però ha passat moltes vegades en el trans-

cors de la història, que per un desequilibri de forces, lo que deuria haver sigut el braç se sol convertir en cap, que lo que s'hauria d'haver concretat sempre a ésser un instrument vol esdevenir i de fet esdevé en idea directora, i romput l'equilibri dels membres socials, qui se en té de ressentir és sempre la societat mateixa. L'exèrcit que sempre i en totes circumstàncies hauria tingut de passar siguent, el braç i la màquina, prevalguentse de la seva força ha passat a ésser el cervell, volguent intervenir en el règim de l'Estat, i produint-se allavors el desequilibri. Aquest és el militarisme dolent, el militarisme insà i nefast que ha produït tants trastorns a la humanitat.

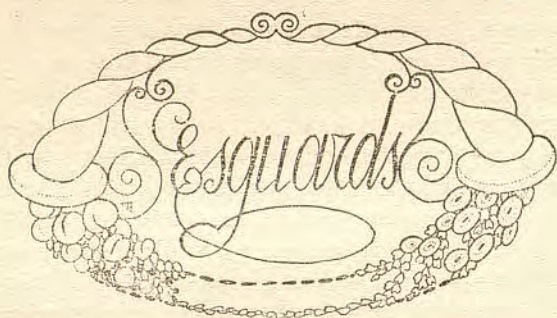
Aquest és el militarisme que s'ha ensenyorit de la major part dels pobles i que fa que's gastin grans quantitats en la construcció de navilis, i aparells de guerra, quantitats que's regategen a l'instrucció i a obres socials.

Aquí, que d'aquest militarisme sembla que n'hagin fet una religió, sovint esdevenen casos greus i aguts d'aquesta malaltia, i que com que informa les més altes esferes del poder, mai és combatuda com se mereix. Ara mateix, respecte al cas Burguete, ne tenim un exemple ben palpable. Per menys, per molt menys de lo que ha dit en Burguete, fou dimissió a França un general no fa gaire temps, i encara ressonen

a nostres oïts paraules d'un ministre d'Anglaterra, que respecte a la oposició del exèrcit al projecte d'autonomia d'Irlanda, digué que, aixís com havien anat contra la cambra dels Lords, no se li endonava res anar contra l'exèrcit i desfer-lo, si aquest s'oposava als plans del govern. Paraules grans, paraules hermoses i que donen bona mostra de com s'entén les funcions que té de representar l'exèrcit en la lliure Anglaterra. Té d'ésser braç dirigit, no mens directora. En canvi aquí, que copiem tot lo dolent de l'estranger, que copiem els concerts i els music-halls, i que fins per les gorres dels soldats anem a cercar model a fora de la terra, no copiem mai lo molt bo que hi ha fora de casa, i l'exèrcit es qui continua fent sentir la seva gran influència en tots els desitjos de l'Estat. I fins als que contra aquesta intramissió criden, els hi manca lògica. Els mateixos que suara han cridat contra en Burguete, res digueren en els successos del 25 de

novembre que pel cas no fou més que una crisi aguda de militarisme, ni quan un periòdic portaveu de militars volia semblar de sal la nostra terra.

Nosaltres, que som militaristes en el bon sentit de la paraula, que havem tingut un braç militar que no s'havia excedit mai de ses atribucions, no podem estar conformes amb aquesta mena de militarisme imperant, i recordem que des de llunyans temps de la historia havem pogut veure molts estats que havien arribat al bell cim de la civilització, però que al entrar en llur governació l'exèrcit, al volguer aquest apartar-se de la seva missió de braç — aquest era el terme que usàvem a Catalunya quan teníem exèrcit — per a convertir-se en cap, i al crear-se els grans imperis militars, han tingut aquests uns moments de gloria que s'han esvait com el fum, per a caure tot seguit en el descrèdit i la ruina. No tindriem d'anar gaire lluny a cercar-ne un bon exemple.

En Francesc Cambó ho ha dit a l'Ajuntament de Barcelona, parlant de la futura Exposició d'Indústries Elèctriques:

«Espanya, actualment, està desconceptuada a l'extranger; a Espanya i als espanyols se'ls té en una desconsideració que en realitat no mereixen. Procurant, doncs, exhibir, tot lo bò del país, tots els elements que té de valor positiu, no hi ha dubte que el nom d'Espanya creixerà davant del món».

En Francesc Cambó ho ha dit amb un tal fervorós accent, que'l seu bon company de Directiva, senyor Lerroux a l'aixecar-se a parlar, no ha pogut donar una més aguda nota del seu franc i mai amagat espanyolisme, que adherir-se de tot cor a aquestes paraules.

En Francesc Cambó ho ha dit, després de haver-se llegida una instància que la Directi-

va de la futura Exposició—Directiva integrada per els senyors comte de Lavern, Cambó, duc de Solferino, Junoy, marquès de Robert, Mir i Miró i Garriga i Massó—adreçada a l'Ajuntament de Barcelona en una llengua que no és la de Catalunya.

En Francesc Cambó ho ha dit, després d'haver-se llegida aquesta instància, en el preambul de la qual, a l'exposar-se els anhels que mouen els organitzadors de la Exposició futura, no s'anomena ni s'al·ludeix tan sols Catalunya; aquesta Catalunya que treballa i que aixecarà les naus de la Exposició vinenta, amb l'esforç del seu cos i amb una gran il·lusió a l'ànima. Quan una cosa, no's porta al cor, el seu oblit és molt sovint de témer.

En Francesc Cambó ha parlat així, perquè així li deu haver aconcellat parlar el seu patriotisme. Catalunya ha de posar tota la seva vida agrada, a l'enaltiment davant del món de l'Estat que la oprimeix i la denigra...

...Ara, quan s'acostin campanyes electorals i En Francesc Cambó parli de cara al poble, de «la nostra patria», no s'ens acudirà pensar mai més, ni a cap bon català pot acudir-se-li, que aquella «patria» l'amor de la qual mou a En Francesc Cambó, sigui aquesta adorada Catalunya nostra, tan nostra i res més que nostra.

ELS JOCS FLORALS D'ENGUANY

El discurs Presidencial de Monsenyor Carselade, bisbe de Perpinyà

(FRAGMENT)

Encara que sigui nat en la terra de França i que hi hagi passat cinquanta anys de ma vida sense conèixer-vos, sense oir l'harmoniosa i sonora cantinela de vostra llengua, sense llegir els vostres poemes i prosistes, sense haver trepitjat el sol de la vostra patria, jo em vaig trobar un dia, hi haurà aviat quinze anys, per una gràcia especial de Deu, de gascó que era ahir, català avui. Què havia, doncs, passat? Un fet extraordinari, sobrenatural, del qual el record fa pujar del meu cor a mos llavis uns cànecs d'acció de gràcies. Deu s'havia dignat escullir-me per a confiar-me el conreu religiós d'un trocet de Catalunya. Ell havia fet de jo el bisbe de l'antiga i il·lustre diòcesi de Elna. El dia de la meua consagració, quan proster-nat en el paviment de la Seu Metropolitana d'Aux, vaig rebre l'unció episcopal, a mesura que els ritus sagrats se complien i que la gràcia divina me penetrava i me revestia del caràcter episcopal, sentia que una transformació estranya s'operava en mi, que rebia un carisma particular que era com un nou baptisme, i que amb aquest carisma una nova sang s'infondia dins les meves venes, un nou esperit, un nou gust penetraven la meua intel·ligència. Quan me vaig alçar dels peus de l'arquebisbe consagrador era bisbe català. Un amor ahir desconegut feia avui batre mon cor i quan les meves mans, humides encara de les uncions sagrades, s'allargaren per a beneir als catalans, sacerdots i laics, vinguts per assistir a la meua consagració, vaig sentir que tenia una nova patria: venia de ser fet català per la gràcia de Deu; i sabeu, senyors, que la gràcia és més forta que la naturalesa. Veus-aquí com jo vos pertanyo completament: és Deu que m'ha unit a vosaltres.

El meu trocet de Catalunya, el que vosaltres dieu Catalunya francesa, i que jo dic, en un sol mot, Catalunya, perquè l'ànima d'un poble és una i indivisible, plana a tals altures, que les humanes contingències no poden arribar a tocar-la ni a minvar-la; doncs el meu trocet de Catalunya, dormia ara ja fa un segle al peu del Canigó, com la princesa hermosa adormida en el fons d'un bosc per una malvada fada. Era en và que'ls poemes haguessin re-près llur lira i omplissin els aires de suaus harmonies; era en và que En Jacinto Verdager, ell mateix, hagués llençat en els buits del Canigó els crits de guerra del comte Tallaferró, els amorosos planys de Flor de Neu i de Griselda, i el dolorós miserere del comte Guifre. El Canigó quedava mut, els seus ecos no repetien ni la cançó dels trovadors, ni els cants èpics dels poemes. Calia per a despertar l'hermosa endormida que'l galàn príncep volgués tocar-la del seu ceptre i rompre el malvat encantament. I veus-aquí que al matí dels onze de novembre de mil noucents dos el galàn príncep, acompanyat de la seva cort i d'una immensa gentada, puja els graons del Canigó, penetra dins les ruïnes de l'antic monastir de Sant Martí, pronuncia les paraules màgiques, fa el gest llibertador, i la princesa es desperta radiant de joventut i d'hermosura. Mentres que les ruïnes elles mateixes se com-mouen, sentint que per elles també ha tocat l'hora de despertar-se, la cançó catalana esclata sobre'ls flancs del Canigó, tornada per més de cinc mil veus i repercutida a l'infinit pel ressò de les muntanyes:

Muntanyes regalades són les del Canigó
Que tot l'estiu floreixen primavera i tardó.

Haveu endevinat, senyors, baix aquell apòlec la inoblidable festa dels Jocs Florals celebrada dins les ruïnes de l'Abadía de Sant Martí del Canigó. Aquesta festa no va ser tan sols el punt inicial de la resurrecció de l'antiga Abadía, sinó també de la renaixença catalana en el Rosselló.

* * *

La Flor Natural

HUMANALS

DE VIDA A VIDA

(FRAGMENTS)

A cau d'orella

Voldria ser mariner,
en el mar tindre una barca,
sense brúxula ni rem,
amb una vela ben ampla.
En la barca sols tu i jo...
un raig de lluna ben clara...
i allunyar-nos mar endins
al grat del vent i les aigües.
Voldria fer cap a un port
ben petit, sens petja humana,
amb xerradissa d'auells,
remoreig de fullaraca...
I allí, sota un cel ben blau,
fundar voldria una patria,
una patria, tota amor,
on tothom te digués «mare».

Pels cims

Ja som dalt de la carena.
Goïta, amor, quin bé de Deu!
Quina volta més serena!
Quin esplet de vida arreu!

Treballa, Terra, treballa,
nit i dia sens parà,
que la Mort dalla que dalla,
poc jamai t'avançarà.
Del caliu de tes entranyes
ne treus dolls de virior,
amb la neu de tes muntanyes
els camps omplés d'ufanor.
Tu ets la vella, sempre jove,
d'immarcible joventut:
la gran mare, feta a prova
d'una eterna plenitud.
Tu t'envoltes d'harmonia
d'un encant sempre novell,
i amb flors noves, cada dia,
te'n teixexes un mantell.
Tu ets l'esposa fecundada
per la llum del Sol Diví;
la trascaire enamorada
d'una ruta sense fi.
Amb colors i melodies
ens delectes els sentits;
el cor omplés d'alegríes,
ens nodreixes en tos pits...
i, com mare engelosida,
sempre, amb goig, has recordat,
que d'un troç de terra humida
en nasqué l'Humanitat.

Dóna meva! aixeca enlaire
nostre fill, d'angèlics ulls.
Deix que voli al grat de l'aire
la madeixa dels seus rulls...
Vull que senti de la Terra,
com jo sento, tot l'encant.
Vull que aprengui, en plena serra,
la lliçó que'l farà gran!

EVELI DORIA.

La Viola

Poesia

Redemptora

(FRAGMENT)

Dolorosa i punyent .ou la caiguda.
Insegú el pas, la vista entenebrada,
de vergonya i d'afront la llengua muda,

com en negrós abim fera estimbada,
rodí torrents i xaragalls alloure,
rebut dels cards i els arços la fiblada.

Ella, prenent-me de bracet, amb cura
i endintant-me en el toll de la fanguera
que xucla'l còs i que no'l deixa moure.

Quant de temps hi passí? Llevada m'era
la memoria, i el seny s'enterbolí
com un foc que no és flam sinó fumera,

i ma carn enfebrada de follia
en l'obscura fanguera fang tornava
com si ja l'esperit se'n departia.

No sé qué fou, que sobte'm despertava
gement, plorant... si divinal volensa,
o que'l fangar mon fang ja rebutjava.

S'aclarí poc a poc ma dolça pensa,
reflamejà mon esperit, i alhora
tot mon ser invadí de pena immensa,

i dins meu me cridava: «Plòra, plòra,
tréu de ta carn eixa infamant sutzura,
i amb anys de plor renta 'l pecat d'un'hora.»

Plorí, plorí; refet amb la dolçura
del llagrimar, a mi mateix me deia:
«Ahont duràs, ai Deu! ta desventura?

quí't veurà avui tal com abans te veia?
quí trobarà en ta bestia ta persona?
i tant tost m'aixecava, tant tost queia.

Caminí a les palpentos llarga estona
per retrobar la via... Allí sentada
m'esperava ma trista companyona.

Quína dolor hi havia en sa mirada!
quí perdó amarguejant hi traslluhia!
i quín posat de verge resignada!

«Desdixat,—em digué:—torna a la via
que deixares: reprén-la amb ta tristesa
ja que no pots tornar-hi amb ta alegrí.

Si't prengué la follia una promesa,
la dolor t'ha tornat una companya:
vína: seré'l conort de ta vellesa.»

Romanguí mut; mes a sa veu estranya,
tant fresca abans, seguí l'ànima mia
com l'orb al clar-veient quan l'acompanya.

I ja més la deixí... Oh Poesia,
redemptora celeste, verge forta!
endolcéix mon traspàs quan l'hora sía,
i obre'm del Cel la sobirana porta.

FÉLIX D'ALTAMIRA,

L'Englantina

Noces reials

Cobles de trobador

Poncelleta l'han casada
la pubilla d'Aragó;
el marit que li dongueren
de vint anys li és passadò,
just deixava d'ésser nina,
i'n té encara la faisó,
i aquelles galtes gemades,
i aquells ulls tots serenò,
i aquells pits, capolls de rosa
ara a punt d'esclatà en flò.

Ses dames ja la'n despullen
del brial i del gipó,
i de la cambra de nocés
van eixint sens fer remò.
Quan s'allunya la primera,
cau la reina en greu tristò;
quan és fòra la segona,
se li muda la colò,
quan la tercera és eixida,
Petronella trenca 'l plò.

El passat, que comidava,
se li feia anyoradò:
—Adeu camps de Ribagorça,
ciutats d'Osca i de Montçó!
Adeu riberes del Cinca,
que mai més no us veurè, no!
Sols el record, de vosaltres
podrà ser-ne seguídò,
i el de la dolça mareta,
que és amb Deu Nostre Senyò.

D'anyorament del meu pare—
el rei Ramir d'Aragó—
si acorada no me'n sento,
que'l bon Jesús m'ho perdó:
tenia la cara frèstega
i un mirar que feia pò.
i fugia de la mare
com si fós la temptació,
tot estrenyent-se el cilici
i resant la contrició.—

Sols de fer-ne esment la reina
se n'entrava en gran tremò...
Per allunyar la paüra
s'és posada en oració:
—Madòna Santa Maria,
Mare de Crist Redemptò;
gloriós Apòstol Sant Jaume,
de bons cavallers Patró:
donau-me el vostre adjutori
i la vostra protecció.

A vosaltres m'encomano—
mesquineta que jo só—
que la meua mare és morta
i el meu pare en religió,
i soc la esposa d'un príncep
sense sebre que és l'amò,
car sols l'he vist una volta,
i m'ha prè de torbació
i d'una gran reverencia,
el meu marit i senyò.—

Un ensurt l'ha cor-lligada
quan ha dita la oració,
que al devora un bleix sentia
i d'un trepig la remò...
El comte de Barcelona,
i, d'ara, rei d'Aragó,
front a front de la regina
romàn en contemplació,
el somriure a flor de llavi,
sobreixint-li la dolçò.

Apar que volti sa testa
un nimbe de resplendò,
i té lluminós el rostre
i l'esguard llambregadò.
Quan Petronella 'l repara,
el creu una aparició,
i a sos peus es llençarà,
no li fos defuradò
el sentir que li parlava
d'un tò dolç i prenedò:

—Sou ben nina, Petronella,
per lo ferreny que jo só,
per tan madur com soc jo;
sou ben gentil, muïller mía.
El meu braç, fet a l'escona
no us serà amanyagadò;
els crits de guerra, en mos llavis
hi han deixat no més que asprò,
i són llecs en galanies.
i en mots tendres d'aimadò.—

Petronella se l'escolta,
en les galtes la rojà;
son esguard, clavat en terra,
de guaita'l no és gosadò;
i va fruint l'armonia
d'aquell parlà encisadò,
que desment allò que conta
sols amb fer-se sentidò,
i fa plorà i fa somriure,
i és rosada i és xardò.

En braços l'ha presa el comte,
besant-la acaroadò,
en sos genolls asseguda,
lo mateix que un infantó...
Mel dels llavis de la mare
li deixa el primer petó;
el segon bes que rebia,
an el cor li era entradò;
el tercer—damunt la boca—
ja l'en feia tornadò.

Oh benhaurada parella!
N'és la trova en la llaò;
car fores plena de gracia
i d'alta benedicció.
Quatre centúries de gloria
en tú hagueren la llevò,
quan dos pobles es fonen
a l'escalf d'aquell petó,
i més la ratlla de l'Ebre
no'ls hi feia la partió.

MANUEL FOLCH I TORRES.
Mestre en Gai Saber.

LA CATALUNYA HEROICA

ELS SETI I BLOQUEIG DE BARCELONA-1713-1714

Del 1 al 7 de maig de 1714

Dia 1 de maig

De bon matí els fusellers feren una sortida fins als cordons enemics, disparant contra els grups i retirant-se seguidament als seus llocs.

Es nota que en qualque paratge del campament castellà, es celebrava la festa de Sant Felip, però amb poca intensitat. Més entrat el dia, es notà gros moviment de tropes.

Per mar arribaren provisions de boca i guerra, malgrat el bloqueig.

Es donà ordre als batallons de la Coronela, d'entrar a la guarda a les set del matí en lloc de les onze, com es feia.

Dia 2 de maig

A les dugues de la matinada l'enemic reprenqué el bombardeig, deguent novament abandonar llurs cases els ciutadans compresos en la zona que aquell alcançava. La plaça respongué als morters amb ses bateríes.

Entrà a la ciutat un tambor francès, amb diners per als presoners i una carta del coronell francès Monteil, per a En Dalmau, en la que li remerciava en nom del general de Guerchy, la participació de la pau de Rastad, i li pregava que aquella mateixa tarde acudís al seu campament per a continuar la conferència interrompuda.

Autoritzat per la Junta i per En Villarroel i acompanyat per el fill de la comtesa de Sobradiel, sortien de la plaça a les 4 de la tarde i trobant-se seguidament amb el general de Guerchy i el ministre Orri, que'ls havien sortit a rebre, repregueren, sentats sobre l'herba, la discussió dels interessos del Principat. Encara que la conferència d'aquest dia transcorregué amb gran serenitat i amistosament, no hi hagué manera d'entendre's amb respecte al punt principal de la reunió, que feia referència a la conservació dels Privilegis de Catalunya o a la seva completa anul·lació. Veient impossible l'avinença, acordaren suspendre la

reunió per a prosseguir-la al dia següent, acceptant En Dalmau el banquet que li oferia el general francès com a demostració de simpatia.

Dia 3 de maig

La plaça feu un viu foc de canó, encara que l'enemic respongués poc.

En el camp castellà hi hagué gran trasbals de tropes, acumulant-se tot l'exèrcit setiador cap a la banda de Sarrià, el qual vist per En Villarroel manà tocar generala. Car encara que's sabé que's tractava d'una revista que passava el ministre Orri, temé que's tractés d'un engany per a preparar un atac decisiu sobre la ciutat. De la mateixa sortiren dugues fortes divisions, arribant la una a posar-se en contacte amb l'enemic i quedant dintre la plaça tota la guarnició sobre les armes. Sortosament un cop acabada la revista, els cossos enemics retornaren als respectius quarters, poguent aixís retirar-se les forces que la ciutat havia movilitzat.

Malgrat l'alarma regnant, a l'hora convinguda En Dalmau comparegué al lloc senyalat, junt amb l'acompanyant del dia anterior i un cop en l'habitació del general s'assegueren a taula, imperant en l'àpet completa cordialitat, i brindant-se a l'ésser als postres per el rei de França, per l'Emperador i pel d'Espanya.

Seguidament Mr. Orri abordà la qüestió de la resistència de Barcelona, presentant-la com una temeritat i tractant de persuadir als delegats d'aquella de que acceptessin la clemència que oferia Felip V, consistent en una amnistia general, sense excepció de cap mena, però amb la condició de que Barcelona es sotmetés en plaç breu, acullint-se a la benevolència del rei; del contrari, s'exposaven — deia el ministre — els barcelonins a la seva completa ruïna preveient-se el desenllaç de tot per l'entrada a la ciutat per la força de les armes.

El coronell Dalmau, a l'oïr semblants rao-

naments, ferit en el seu amor propi i plè d'entèresa, respongué: «inútil és per a nosaltres l'amnistia o sia el perdò, car el rebutgem, no considerant-nos culpables d'un delict que no havem comès, perquè: podrà mai calificar-se de delict, el seguir el partit d'un príncep, qui ademés dels seus lligítims drets a la corona, com ho acabava de provar en el tractat de Rastad no volguent abdicar-los de cap manera, tenia el d'haver conquerit la ciutat per la força de les armes de l'aliança? els meus conciutadans preferiràn mil vegades sucumbir, abans que subgectar-se a l'esclavitut» i afegia encara, el nobilíssim Dalmau: «donguin-se a Barcelona totes les seguretats per a la conservació i usdefruit dels seus privilegis, per medi d'escrits i aleshores Barcelona regoneixerà a Felip V, per al seu rei; sense aquest compromís formal, la ciutat es defensarà fins a perdre la darrera gota de sang de ses venes.»

Mr. Orri, veient l'entèresa del representant del Principat, després que hagué agotat el repertori d'intents de persuació, oferí que si la ciutat capitulava, encara podria usdefruit dels privilegis regents en època de Carles II, al que respongué En Dalmau que no solament volia la ciutat els antics furs i privilegis, sinó també els novament concedits per Carles III i que arribats al cas d'entrega de la plaça, hauria de fer-se un tractat particular, garantit per l'Emperador i rei cristianíssim, sense quals condicions els barcelonins no entrarien en pacte amb els seus enemics.

Aquesta conferencia, que durà tres hores, no fou més pràctica que les anteriors, i si bé quedava demostrat que no hi havia arreglo possible, al despedir-se els conferenciants, quedaren encara en reunir-se novament el dia 5. Era ja de nit que retornaven a la ciutat els seus dignes delegats.

Durant la mateixa arribaren a Barcelona tres quefes que havien militat a les ordres del Marquès de Poal, que anaven a posar-se a disposició de la ciutat.

Dia 4 de maig

Abans de fer-se de dia una partida de fusellers sorprengué a altra de castellans, fent-los cinc morts, quatre presoners i diversos ferits, sofrint ells la pèrdua d'un oficial.

Arribaren al port tres noves embarcacions amb provisions.

De Llusà de Llusanès es reberen correspondències del Marquès de Poal i coronell Amill

referint lo darrerament ocorregut a les respectives columnes.

Dia 5 de maig

El ministre castellà passà revista a les tropes franceses.

En aquest dia no's produïren fets d'armes.

Complint la paraula donada, els comissionats de la ciutat es personaren al quarter francès, essent amablement rebuts i igualment tractats en el curs del dinar. Acabat aquest es tornà a parlar de l'objecte que havia motivat les anteriors converses, discutint-se per espai de dugues hores, no aconseguint el d'Orri convèncer a En Dalmau, ni cedint aquest ni un borrall de les pretensions de la Capital. Es despediren, encara, amablement, convenint en reunir-se altra vegada el proper dia 8.

Dia 6 de maig

El fusellers repetiren la sortida del dia anterior, amb igual èxit.

Al desembarcader del Besòs arribaren qualques transports amb provisions. De Mallorca arribà també al port igual carregament.

A conseqüència de les repetides entrevistes entre En Dalmau i un finent coronell amb els francesos, circulà per la ciutat la veu de capitulació, produint, el rumor, tal indignació entre'l poble contra els que'n fossin autoritzadors, i arribaren a ésser tan vives les protestes i censures, que les autoritats per a aclarir els fets i calmar als ciutadans, feren publicar en el diari oficial la resposta que, per ordre d'En Villarroel, havia donat En Dalmau als francesos. Aquest motiu feu que'l coronell no tornés ja al quarter enemic, malgrat haver-ho promès.

El Marquès de Poal, comunicà amb la plaça des de Monistrol de Caldes.

Dia 7 de maig

Al desembarcader del Besòs hi arribaren diverses embarcacions franceses.

Un xàbec sortí del port en persecució d'altre que passava cap a ponent amb la correspondència dels setiadors, aconseguint apresar-lo, aixís com a un llaut que venia de Tarragona, però observat per l'enemic fou perseguit per altres embarcacions, donant-se aquell pressa en llençar el carregament dels apresats, representant-los l'enemic completament buits i conseqüent el de la plaça retornar a port.

SARAGOÇA

Conferencies notables

LA Direcció d'aquesta valenta revista m'ha encarregat d'escriure en les seves patriòtiques planes tot quant de notable passi a la capital de l'Aragó. Jo n'he tingut una veritable joia, doncs per una desgraciada i dolorosa actuació del diari que aquí representava, vaig deixar voluntariament de comunicar-me d'en tant en tant amb els llegidors.

Al començar avui la tasca a RENAISSANCE, enví la meua més coral salutació a tots els catalanistes.

* *

No s'ha pogut presentar millor tema per a inaugurar aquestes cròniques: l'iniciació del moviment autonomista aragonés. Aquest fet és de una transcendència immensa. En el cor del poble que més violència ha oposat al resurgiment de Catalunya, ha arrèlat un esqueix del mateix arbre. Els catalans encara no se n'han percatat bé de l'importància d'això. Es precis que s'hi fixin i que donguin al moviment tot l'escalf que's mereix.

En un altre article parlaré extensament de l'organització d'aquest moviment. Avui haig de ressenyar la tasca empresa per la Secció de Cultura del «Centre Català» apoiant els autonomistes a l'invitar-los a donar conferències en el seu domicili social.

La Secció de Cultura del «Centre Català» ha organitzat un cicle de conferències que ha començat el dia 2 del passat abril. L'èxit assolit ha sigut grandios. El saló de la Societat estava plé de gom a gom. Mai s'havia vist a Saragoça tanta gent en una conferència. Els mateixos intel·lectuals d'aquí estaven entusiasmats de l'èxit. I l'èxit és tant més de notar quant els diaris del *trust* local, donant una prova de la seva capacitat espiritual i mental, han fet el silenci en torn de les conferències, malgrat i ésser aquestes la nota culminant en el moviment intel·lectual de Saragoça. Al fi i al cap, val més així. Ara sabem tots els catalans qui són els nostres amics i qui els nostres enemics. Els importants diaris *El Noticiero* i *La Crónica* han donat unes extenses ressenyes d'aquests actes amb carinyoses i encoratjadores frases per al «Centre Català».

* *

La primera conferència estigué a càrrec del docte Catedràtic d'Història d'aquesta Universitat N'Andreu Jiménez Soler, qui desenrotllà'l

tema «Política africana de los reyes de Aragón».

L'orador amb gran eloqüència, anatematitzà la guerra del Marroc, demostrant quant impropedient era el seguir el compliment del testament d'Isabel la Catòlica. Es un erro molt gran el dels governs centralistes—digué—que pretenen regir-nos. Es precis infiltrar al poble que la guerra actual és innecessaria, car el poble espanyol va a remolc dels compromisos contrets imprudentment amb les grans potències. Nosaltres havem fet com les dones tafaneres del veïnat, que surten a la finestra a veure que passa, i estem pagant els plats trencats.

El conferenciant, per a afermar la seva doctrina, s'extengué en documentades notes històriques demostrant que quan els catalans i aragonesos regien l'Àfrica, seguien procediments pacifistes.

Quan el senyor Jiménez Soler va acabar la seva magistral disertació, sigué premiat amb una calorosa ovació que's perllongà durant una estona, fent-se molt favorables comentaris a lo dit per el docte Catedràtic.

M. TRILLA I ROSTOLL.

(Acabarà).

Aplec de la Sardana

SESTAN portant amb gran activitat els treballs d'organització d'aquesta patriòtica festa, que enguany farà vuit anys que se celebra i per les impressions que s'entenen, és de preveure que revestirà més solemnitat, si és possible, que'ls anys anteriors.

La notabilíssima cobla «La Principal de Perelada», ha sigut ja contractada per a l'execució del programa que, com de costum, no se sortirà de lo típic dels nostres Aplecs.

De no presentar-se cap contratemps, la festa se celebrarà el primer diumenge del mes de Juny a Vallvidrera, i els més notables compositors han promès sardanes inèdites per a la festa de la tarde.

La Comissió Executiva de l'«Aplec», la formen els senyors següents: President, Josep Mallofré; Administrador, Joan Valls; Arxiver, Joan Bel; Vocals: Ramón Riera, Francesc P. Curet i Francesc X. Pons; Secretari, Joan Sanxo Farrerons.

Totes les comunicacions deuen adreçar-se al Secretari, Portaferriça, 21, 1.er, 1.ª.

Notes d'art

SALÓ PARÉS

SON bastants els artistes que en les seves exposicions ens volen *frappar* per la quantitat de les obres exposades en perjudici d'ells mateixos, com ha passat amb en Matilla, que d'haver presentat solament les obres ultimament exposades hauria guanyat moltíssim, car feia molt mal efecte veure al costat d'obres recomanables per la lluminositat del color i seguretat en el fer, altres de colorit duptós i de gust pèssim que feien condemnable l'exposició en conjunt.

**

Es una temeritat en aquests joves que com en Rogeli Lopez no aporten cap veritat filla d'un temperament que'ls pugui disculpar la llur manca de tècnica, l'afany de fer exposicions.

Solament després d'un estudi ferm i constant, aquet jove podrà fer quelcom digne d'ésser exposat.

**

Entre les cursileries d'en R. Martí Aguiló l'únic que s'aguanta és una marina que recorda les del seu pare el mestre R. Martí i Alsina que tant contribuï a l'art del seu temps.

Que les obres del pare redimeixin el fill. Amen.

**

Les pintures exposades per en Fèlix Mesres, no afegeixen ni treuen res al bon nom que ha sapigut guanyar dit artista per la seva sinceritat de procediment; per més que la seva obra, contraria a les corrents modernes de l'art, resti antiquada.

**

D'un humorisme fàcil i agradable resultà l'exposició dels dibuixos caricatures de J. Grau Miró, que en res desmereix a les anteriors exposicions del mateix artista.

**

No n'hi ha prou amb copiar el natural, per a fer paisatjes, i menys quan se copia deficientment, com els senyors Joan Vila i J. Ferrer i Pallejà.

Sino que és precís, sentir abans d'interpre-

tar; de lo contrari no més podran obtindre obres migrades de concepció i de color, com les actualment exposades.

**

Els quadres que'ns presenta el senyor Meifrèn, solament serveixen per a dir-nos que aquest senyor es va fent vell.

**

Lo desigual del treball, pot ésser degut a la diferencia d'èpoques en que són fetes les escultures, ens priven de judicar l'obra d'en Felip Pólvora, en conjunt.

Però pel seu auto-retrat, lo millor de l'exposició, veiem que en Pólvora reuneix condicions que amb un estudi seguit i conscient faran d'ell un escultor ben recomanable.

SALA ESTEVA

La visió clara del paisatge i la riquesa de tons que contenen les pintures d'en Francisco Carbó i les d'en Josep Vazquez, molt semblantes de procediment, fan esperar d'aquests artistes tarragonins, obres més fermes i sobre tot més personals que les ara exposades, que's ressenten bastant de la influencia en el fer d'en Colom i d'en D. Regoyos; si bé amb menys domini de la paleta que'l primer, amb més bon acert que'l segon.

Sigui la sinceritat la norma de les llurs pintures i farà d'ells uns paisatgistes d'empena, que condicions tenen per a ser-ho.

FAIANÇ CATALÀ

Es amb fonda simpatia que contemplem les obres del fill del gran mestre olotí.

Però no'ns plau en l'exposició en conjunt, la influencia estranya que sura per damunt la majoria de les obres.

Si bé és perdonable això en la figura, no ho és en el paisatge olotí que interpreta, del qual tant pot aprendre en l'obra del seu pare.

Desfacis el jove Vayreda d'aquestes influencies tan bones com vulguin; que'l seu pintar sigui l'expressió sincera del seu sentir davant del natural i no dubtem que'l seu nom serà ben digne de figurar al costat del de son pare que tant alt sabé posar l'art de la nostra Terra.

LLORENÇ.

Teatres

TEATRE NOU: «La sala d'espera», d'En Guimerà i el mestre Morera. «No se pas que hi veu», d'En J. Montero.

AQUELL actor que tan bona acullida havia rebut del públic barceloní i quin petit interès en la seva empresa del Teatre Nou havia alabat més d'una vegada en aquesta secció, avui totes les meves censures per la grollera interpretació i presentació de «La sala d'espera», sense ni tenir en compte que's tractava d'una adaptació feta expressament per l'Angel Guimerà a fi de que'l mestre Morera pogués posar uns números musicals a lo que era abans una comedia.

D'aquella obra, tal com l'ofereixen En Montero i la seva companyia, no se'n pot fer una crítica en serio, perquè un sembla que's trobi a una sala i arcoba del poble més arreconat i de menys sentit artístic, davant d'una colla d'aficionats que *fan comedia* per a divertir-se ells i rifar-se'l públic per postres, sense pensar que cadascú ha donat íntegrament — com nosaltres perdonam — els cèntims tarifats en el cartell.

Pobres personatges de la comedia guimeraniana i pobre musica d'En Morera en mans d'aquella empresa! Es clar que'l públic queda perplex i mira després el cartell si s'ha equivocat al llegir el nom dels autors, davant d'aquell desllogament: actors que canten fora de tò, altres que parlen un català de Municipal, uns chors de can Campi qui pugui, una orquestra que toca com si acompanyés una pel·lícula i un decorat i vestuari que feien apretar a córrer. Algú diria que'l nostre actor popular no'n sab les beceroles de presentar les obres, si no fos que darrerament de la veïllada dona aquell «Paralelo-Hotel» de la seva cullita i en el qual presenta quadros perfectíssims d'interpretació i colorit. Perquè l'obra no mereix fer-hi gaire gasto? Oh, no! que les obres, ja sab prou bé l'autor-actor-empresari que mereixen tots els honors bon punt s'accepten per a representar-les, més a més quan venen de plomes respectables i encara molt més, com en el cas d'ara, quan són dignes de la firma dels seus autors.

Vol dir, llegidor amic, que «La sala d'espera» si vas a veure-la, en treuràs un pobre concepte, per culpa de tots els defectes apun-

tats i val més que no hi vagis, per amor als nostres gloriosos autors i per a no augmentar la indignació que pugui haver-te fet neixre en mes paraules, que joestic segur d'haver-hi sigut comedit.

«No sé pas què hi veu» és una comedieta feta amb força enginy. per aquest home-actor que coneix tots els trucs del teatre i tots els recons d'aon lligar caps per fer-ne actes de comedia. Aquesta vegada s'ha agafat a un assumpte que ja coneixíem, treient-ne tot el partit possible, com si no més s'hagués entretingut en l'arranjament per a perpetuar un estaribot, avui popular, en el dia del seu benefici.

En l'acumulació d'actes patriòtics — els quals mereixen sempre la preferència de tots nosaltres — del diumenge, dia 19 del passat, no'm va ésser possible assistir a la tercera sessió del Cicle Històric del Teatre Català, en la qual se representà «L'Angel de la Guarda», d'En Pitarrà, i «Una noia és per a un rei», del veterà escriptor En Conrat Roure, supervivent dels que plantaren els fonaments reestructius del Teatre Nacional de Catalunya, al qual se feu una ovació mereixedora, que jo vui juntar-hi les meves mans des d'aquí.

Vulgui també excusarme per motiu semblant En Francesc Blanch, qui tingué la finesa de convidar-me a l'estrena del seu drama «Els depravats» al Teatre Olimpo, que'm va ésser també impossible veure.

ANDREU MAURÍ.

CORRESPONDENCIA

ADMINISTRACIÓ:

J. B., Ginebra.—Mercès per la cooperació al extraordinari. La quota de subscripció conforme.

J. B., Tudela de Segre.—Cumplimentada la seva; pot enviar subscripció amb segells de correu de 0'15.

J. R., Vilanova.—Liquidació conforme i mercès per cooperació subscripció extraordinari.

ACCIÓ CATALANISTA

Resum històric del renaixement patriòtic de Catalunya

Desvetllament patriòtic de l'any 1880 al 1898. Conferència donada per N'Antoni Roca i Codina al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria.

SEGUINT aquesta tanda de conferències, el dissabte prop-passat se celebrà la que devia incloure el període de l'any 1880 al 1898, anomenat del «Desvetllament patriòtic», però l'importància del mateix, impedí que pogués incloure's tot en aquesta segona conferència per lo que's dedicà per complet a l'obra d'En Valentí Almirall, anunciant-se una nova conferència per a que pugui demostrar-se, encara que breument, la grandíssima importància que pel nostre renaixement, tingué l'època que'ns ocupa.

En Valentí Almirall — començà dient el conferenciant — provenia del partit federal que acapdillava En Pi i Margall; per això a l'haver-hi petites diferències entre ells per qüestions de procediments, En Valentí Almirall es trobà perfectament identificat amb el Catalanisme al que des d'allavors avantposà a tota mena de política.

Per a demostrar els punts de contacte del Catalanisme amb el Federalisme d'En Pi i Margall, el conferenciant llegeix un fragment del llibre d'aquest mestre «Las Nacionalidades» (1876).

Així és que entrat de plè l'Almirall en el Catalanisme i fundat per ell el primer diari català, la seva activitat el mou a organitzar el primer congrés Catalanista, que tingué lloc el 9 d'octubre de l'any 1880, i en el que hi assistiren totes les entitats de caràcter seriós que'l renaixement literari havia creat, i 1.200 adjunts.

En aquest congrés, que durà tretze sessions, hi assistí, declarant-se convençut catalanista, En Joan Sol i Ortega, i s'hi prengueren els següents acords:

Creació d'un Centre Català per a que unís totes les entitats de caràcter patriòtic; constitució d'una acadèmia de llengua Catalana; i necessitat d'intervenir en la protesta que s'iniciava contra el plan del govern central, d'unificar els còdics de les diferents nacionalitats de l'Estat espanyol.

També s'hi presentà una proposició en la

que s'hi demanà a l'assemblea que senyalés orientacions pel Catalanisme, però que no prosperà per a creure-ho prematur i perillós a l'ensem.

El primer acord fou complert en la creació del Centre Català (any 1882), presidint-lo En Frederic Soler (Pitarra).

També es creà una entitat propagadora de la llengua Catalana, i referent al darrer acord, s'inicià una intensa campanya que durà prop de sis anys, presentant-se, durant aquest temps, dues exposicions al Congrés demostrant els perjudicis que reportaria a Catalunya l'unificació dels còdics civils.

El 2 de gener de 1885, el Centre Català, veient l'esterilitat de les campanyes fins allavors portades a cap, i també amb motiu de presentar el govern central al Parlament, un fractal de comerç amb Anglaterra i altre amb els Estats Units, que's consideraven contraris als interessos de Catalunya, feu una crida a totes les entitats dels diversos matèixos, a la que hi respongueren unànimament.

Pocs dies després es celebrà aquesta reunió de la que'n resultà redactar una memòria exposant la nostra protesta per aquells projectes de llei, i que era, en el fons, una demostració de la necessitat que tenia Catalunya de poder disfrutar d'una àmplia autonomia.

Aquesta memòria presentada a Alfons XII, per una representació de totes les forces vives de Catalunya, en la que hi figuraven els senyors Almirall, Maspons, Pitarra, Mn. Verdaguer, Guimerà, Mn. Collell i Permanyer entre altres, fou acollida per aquell sobirà amb paraules d'un afecte tan cordial, que tots cregueren de bona fè, per ésser la primera vegada i encara sols de moment, que les aspiracions de Catalunya foren seguidament satisfetes.

Tota l'activitat del Catalanisme d'aquesta època és, doncs, deguda a l'iniciativa d'En Valentí Almirall; per això el conferenciant lamentà, que amb tot i ésser aquesta figura, el fundador del primer Diari Català; l'iniciador de la primera Assemblea Catalanista, l'autor del primer missatge que Catalunya ha entregat al Poder reclamant les seves aspiracions, i el que publicà la primera obra científica, explicant el Catalanisme, se'l tingui tant injustament oblidat.

Una llarga ovació posà fi a aquesta segona conferència, a la que hi assistí una nombrosíssima concurrència, formada, en sa majoria, per joves i en la que també s'hi veien algunes dames.—C.

NOVES

L'Orfeó de Sans amb la valiosa cooperació de distingides personalitats i corporacions, ha organitzat son «Segon Concurs de Lectura Catalana» ampliant-lo enguany amb exercicis d'escriptura en català, al qual convoca a nois i noies convidant-los a inscriure's per a pendre part en aqueixa lluita patriòtica i de cultura.

L'inscripció's farà al local de l'Orfeó (carrer de Sans, 114, pral.), de 8 a 9 del vespre, tots els dies, i ademés a la tarde en els dies de festa, tancant-se definitivament el quinze de maig prop-vinent. Els qui vulguin inscriure's presentaran una nota suscrita per ells on constin els respectius noms, domicili i edat i la secció del Concurs (lectura o escriptura o bé totes dues) a la que s'inscriuen.

Els exercicis per als concursants de llegir seran la lectura d'un fragment que senyalarà al mateix acte la Comissió examinadora, i per als d'escriure, l'escriptura de quelques mots dictats per la nomenada Comissió, i findràn lloc el diumenge 24 del mateix maig a les deu del matí, distribuint-se oportunament en acte solemne les distincions als que n'hagin estat guanyadors.

Podrán pendre-hi part nois i noies de menys de 14 anys i que sien domiciliats a Sans i a Hostafrancs.

Han ofert galantment escaients recompenses per a ésser adjudicades en el Concurs a judici dels examinadors, que nomenarà l'Orfeó, diferents entitats i distingides personalitats.

* * *

L'excés d'original d'aquestes setmanes ens ha privat de ressenyar el miting de propaganda catalanista que ha celebrat darrerament l'activíssim Casal Nacionalista Martinenc, de lo que demanem als volguts amics d'aquesta entitat serveixin dispensar-nos.

Aquest mateix Casal està preparant amb motiu del primer aniversari de la seva fundació, una grandiosa festa de Germanor Nacionalista que se celebrarà el diumenge dia 17 del corrent, a la Font de la Mulassa (propera d'Horta) i que detallarem més extensament en el nostre número proper.

* * *

L'Escola Catalana, del carrer Moncada, que dirigeix nostre bon amic En Miquel Ribas i Cots, celebrarà el vinent diumenge dia 10, a les quatre de la tarde, en el teatre de l'Ateneu Obrer del Districte Segon (Olimpo), una festa artística organitzada pels alumnes i exalumnes de la mateixa, estrenant-s'hi la tragedia en 3 actes d'En M. Ribas «Víctimes de l'Alcoholisme» i representant-s'hi ademés la humorada en un acte «Sebes al cap».

El tenor senyor Xiqués, cantarà diferents composicions, i els petits alumnes executaran varies cançons amb gestes.

No cal dir que tractant-se d'un acte a benefici d'una Escola Catalana, RENAIXEMENT prega als seus amics hi aportin la seva cooperació.

* * *

En una nova insertada en el número 161 d'aquest periòdic on se donava compte de l'Antologia d'escriptors catalans, que'ls bons catalanòfils Na Maria i En Ferrer Björkman volen trasplantar a la llengua alemanya, hi aparegué una errada en l'adreça, havent de dir en el lloc on s'hi llegia Berlin, Gübeck.

Es a dir l'adreça on deuen dirigir-se tots els escriptors que desitgin figurar en aquesta Antologia, és Direktor C. V. Björkman, Arminstrasse, 17, A. Gübeck, Alemanian.

* * *

Continuant el període del «Desvetllament patriòtic» (any 1880 al 1898), demà passat dissapte tindrà lloc la tercera de les conferencies que desenrotllant el tema «Resum històric del renaixement patriòtic de Catalunya» es venen donant al Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Industria, a càrrec del President de la Secció de Propaganda Autonomista del mateix, En Antoni Roca i Codina.

Eu aquesta conferencia s'ocuparà preferentment, del notable llibre científic d'En Valentí Almirall «El Catalanisme».

* * *

Darrerament ha sigut posat en llibertat el director de *La Campana de Gracia* senyor Felip, indulgent-lo de la condemna que se l'hi seguia amb motiu de la llei de jurisdiccions.

Rebi, per aquest motiu, la nostra enhorabona.

* * *

El vell setmanari catalanista *La Costa de Llevant* de Canet de Mar, que fa pocs mesos s'espergué la seva publicació, ha tornat a reaparèixer.

Molt ens plau que aixís sigui, sobre tot si la seva tasca ha d'ésser continuadora de la que l'hi havia fet guanyar tantes simpaties en els mellors temps de la seva publicació.

◆◆ RENAIXEMENT ◆◆

REDACCIÓ: Caçador, 4, 1.er

ADMINISTRACIÓ: Canuda, 45

Preus de subscripció: 2 ptes. trimestre